

Yhteistyötä vaelluskalojen palauttamiseksi

Raasakan Kalasydän-kalatie
Kuva: Kai Tirkkonen

Case: Vaelluskalojen avustetun luonnonkierron tehostaminen lijoella / Lohi lijokeen 2 -hanke 2024–2026

Lohi lijokeen -hankkeessa koekäytetään ja kehitetään Suomen ensimmäistä lohikalojen vaelluspoikasten eli smolttien alasvaellusreittiä Haapakoskella sekä seurataan ja ylisiirretään smoltteja ja nousukaloja ja istutetaan pienpoikasia.

lijoen ylimmän voimalaitoksen Haapakosken alasvaellusreitti koostuu alasvaellusväylästä ja ohjausaidasta, jotka mahdollistavat smolttien vaelluksen alavirtaan. Alasvaellusväylän osana olevaa laitetta voidaan käyttää tutkimukseen ja ylisiirtoihin. Reitin toimivuutta tutkitaan ja seurataan. Tiedot tukevat muiden alasvaellusreittien suunnittelua lijoella ja myös muualla.

Hanketta rahoittavat Pohjois-Pohjanmaan liitto, Luonnonvarakeskus, PVO-Vesivoima Oy, Lapin Elinvoimakeskus / maa- ja metsätalousministeriö, alueen kuntia ja lijoen kalatalousalue. Hanketta toteuttavat myös Metsähallitus ja Pohjois-Pohjanmaan Elinvoimakeskus. Hanke on saanut rahoitusta maa- ja metsätalousministeriön NOUSU-ohjelmasta. Hanke on jatkoa aiemmalle yhteistyölle.

PVO-Vesivoima on ottanut alimmalla voimalaitoksella Raasakassa käyttöön suomalaisen innovaation, hydraulisen Kalasydän-kalalien. Se mahdollistaa kalojen kulun ylävirtaan ja lisäksi tehostaa ylisiirtoja. Kalasydämen käyttö tuo uutta tietoa sen toiminnasta tukemassa muuta vaelluskalojen palautustyötä.

Kalat ohjataan yläkanavasta supillon avulla alasvaellusväylään ja sitä pitkin alakanavaan. Kuvat: Pohjois-Pohjanmaan liitto.

Case: Iijoen Raasakan vanha luonnonuomaa kehitetään paikallisella yhteistyöllä

Iijoen Raasakan vanha luonnonuomaa kehitetään vaelluskalojen palauttamiseksi ja alueen virkistysarvojen parantamiseksi Iin kunnan, PVO-Vesivoima Oy:n sekä Etelä- Pohjois-Iin jakokuntien yhteishankkeessa. Vuodesta 2017 jatkunut yhteistyö on osa luonnon monimuotoisuuden edistämistä.

Iijoen Raasakan vanha luonnonuoma on noin 9 kilometriä pitkä. Vanha uoma käsittää Raasakan säännöstelypadon ja voimalaitoksen alakanavan välisen alueen. PVO-Vesivoima juoksuttaa uomaan normaalia enemmän vettä koko kesäkauden. Raasakan säännöstelypadolta vanhaan uomaan virtaa vettä vähintään 5,5 m³/s. Tämän lisäksi jaksottaisilla lisäjuoksutuksilla tehostetaan kalan nousua. Tämä antaa lohelle, taimenelle, siialle ja nahkiaiselle entistä paremmat mahdollisuudet nousta luonnonuomaan. Kalojen nousua seurataan Uiskarin kalatielle asennetulla laskurilla ja videolaitteistolla.

Aiemmin on muun muassa kunnostettu uomassa sijaitsevaa Uiskarin kalatietä sekä kutu- ja poikastuotantoalueita. Lisäksi mallinuksella on selvitetty vanhan uoman potentiaalia poikastuotannolle ja nousureittinä.

Hankkeessa parannetaan lisäksi alueen virkistys- ja kalastusmahdollisuuksia esimerkiksi ranta- ja reittikunnostuksin.

Kalalaskuri (alh. oik.) seuraa kalojen nousua Uiskarin kalatielle Raasakan vanhassa uomassa. Kuvat: Hauki Media ja Kai Tirkkonen.

Olemme sitoutuneet edistämään vaelluskalojen luontaisen lisääntymiskierron palauttamista

Olemme sitoutuneet lijoen vesistövision 2030 mukaisesti vaelluskalojen luonnonkierron edistämiseen laajassa yhteistyössä, monipuolisilla keinoilla, tutkimukseen perustuen, vaiheittain edeten ja joen kehittämistä kokonaisuutena tarkastellen. Kemijoella pyrimme vastaavan kaltaiseen hyvään yhteistyöhön ja päämäärään.

- lijoella on käynnistetty yhteistyössä vaelluskalojen avustettu luonnonkierto. Jatkossa tavoitteena on sen parantaminen ja tehostaminen. Alimmalla voimalaitoksella Raasakassa käytössä on ylösvaellusratkaisu Kalasydän-kalatie ja ylimmällä voimalaitoksella Haapakoskella Suomen ensimmäinen vaelluskalojen poikasten alasvaellusreitti. Näiden ratkaisujen avulla kaloja ja poikasia voidaan siirtää voimalaitosten ohi, ja kotiutusistutusten avulla lijokeen on mahdollista kehittää jokeen leimautunut vaelluskalakanta. Raasakan vanha uoma huomioidaan lijoen vaelluskalatyössä.
- Vaikutuksia tutkimalla ja kehittämällä saadaan tietoa ja oppeja seuraavia ohitusväyliä varten. Toimivimpia ratkaisuja pohditaan yhteistyössä sidosryhmien kanssa.
- Kemijoella Isohaaran voimalaitoksella on kaksi kalatietä. Tahtotilamme on kehittää olemassa olevia kalateitä, mikä edellyttäisi kalateiden saamista hallintaamme. Lisäksi osallistumme Kemijoella jatkuvaan vaelluskalayhteistyöhön. Tavoitteemme on, että myös Kemi-Ounasjoelle laadittaisiin lijoen vesistövision kaltainen laajassa yhteistyössä toteutettava visio.
- Istutamme vuosittain noin 3 miljoonaa kalanpoikasta ja siirrämme kaloja ja nahkiaisia voimalaitosten ohi. Kemijoki Oy:n kanssa yhdessä omistamamme Voimalohi Oy huolehtii omistajiensa kalanistutusvelvoitteista ja kehittää ja toteuttaa vaelluskalojen palauttamiseen tärkeitä toimenpiteitä. Kalanhoidon turvaamiseksi Tervolaan Ossauskoskelle on rakennettu uusi kalanviljelylaitos ja Kuusamosta on ostettu Käylän kalanviljelylaitos. Velvoiteistutusten turvaamisen lisäksi investoinnit tukevat vaelluskalakantojen vapaaehtoisia palautustoimia.

Lisätietoa:
Jyrki Salo
Johtava ympäristö-
asiantuntija
PVO-Vesivoima Oy
jyrki.salo@pvo.fi
puh. 050 3058 299

Kuva: Hätki Media

lijoen vesistöalue ja alajuoksun voimalaitokset

